

ALDI u.g.

AGENCY for LOCAL DEVELOPMENT INITIATIVES
BOSNIA and HERZEGOVINA

ANALIZA

PROCESA REGISTRACIJE POSLOVNE DJELATNOSTI

**BOSANSKO-PODRINJSKI KANTON
GORAŽDE**

Goražde, **Mart 2003.** godine

ALDI
AGENCIJA ZA LOKALNE RAZVOJNE INICIJATIVE
Goražde

Analiza procesa registracije u kantonu BPK
ONE STOP SHOP

Bosansko – podrinjski kanton

Tel: 038 227 850

Fax: 038 228 594

E-mail : aldi@aldi.ba

Internet : www.aldi.ba

SADRŽAJ

I UVOD	4
1. TRENUTNO STANJE SA PROCESOM REGISTRACIJE POSLA U BPK	5
Privredna društva	
Samostalne djelatnosti	
2. REGISTRACIJA POSLA ZAKONSKO OKRUŽENJE	7
2.1. Uvod	7
2.2. Pregled osnovnih uslova za registraciju posla	7
2.3. Registracija poslovne djelatnosti	8
2.3.1. Samostalna djelatnost	8
Koraci za registraciju samostalne djelatnosti	
Radnje neophodne nakon završetka procesa registracije	
Troškovi registracije samostalne djelatnosti	
Isticanje firme	
2.3.2. Preduzeće	11
3. OSNOVNE PREPREKE ZA REGISTRACIJU POSLA	13
3.1. Uvod	13
3.2. Vrijeme neophodno za registraciju	13
Dobivanje odobrenja za rad	
3.3. Znanje poduzetnika kao faktor u procesu registracije posla	15
Nedostatak znanja	
Nedostatak informacija	
3.4. Stručna pomoć kao faktor u procesu registracije posla	17
3.5. Administrativni utjecaji na brzinu procesa registracije	18
4. PREPORUKE ZA RAD ONE-STOP-SHOP	19
Faktori koji utjeću na sporost u registraciji	
Djelovanje One-Stop-Shop-a	

UVOD

U februaru 2003. godine ALDI je otpočeo proces priprema za uspostavljanje uspostavljanje One-Stop-Shop (Sve na jednom mjestu) za registraciju biznisa u kantonu Goražde. Prvi korak u uspostavljanju One-Stop-Shop-a jeste identifikacija i analiza dijelova procesa registracije koji mogu predstavljati prepreke koje usporavaju osnivanja malih i srednjih preduzeća u kantonu Goražde. Tokom 30 dana istraživanja ALDI je pokušao identificirati glavne prepreke koje sputavaju procese registracije. Kao krajnji rezultat ovog istraživanja jeste identifikacija one problemske faze procesa registracije posla, čijim rješavanjem procesi osnivanja malih i srednjih preduzeća mogu se uvrstiti među visoko produktivne, a koji su prije svega naklonjeni populaciji trenutnih i potencijalnih preduzetnika. Ovaj dokument predstavlja izvještaj o analizi procesa registracije poslovne djelatnosti u BPK Goražde.

U okviru korištenja izvora podataka ALDI je u svom radu koristio statističke informacije, informacije dobivene putem istraživanja na terenu i vlastite informacije dobivene kroz rad sa korisnicima usluga ALDI BRC. Sve informacije se odnose na period od početka 2000-te godine do kraja 2002. godine. Statističke informacije su prikupljene iz različitih izvora, prvenstveno iz kantonalnog sudskog registra privrednih društava, statističke informacije opštinske službe za privredu općine Goražde, statističke informacije federalnog zavoda za statistiku. Informacije iz općinskih ureda za privredu općina Foča-Ustikolina i Pale-Prača nisu uvrštene u analizu zbog izuzetno malog broja registrovanih privrednih subjekata u tim opštinama u periodu 2000 – 2002. Prva grupa podataka obuhvatit će izvore koji imaju misiju koja se odnosi na implementaciju pravnih normi koje regulišu proces registracije businessa, ili koje pak evidentiraju obim novonastalim pravnih lica (Kantonalni sud Goražde, Opštinski sud Goražde, Opštinska odjeljenja za privredu, Službene novine F BiH). Druga grupa podataka stratifikovana po vrstama izvora analitički je prezentirana u drugom dijelu ovog dokumenta, koji će samo publikovati informacije o problemskim fazama procesa registracije koje su prikupljene neposredno na mjestu odvijanja poslovnih aktivnosti. Na ovaj način pokušalo se interaktivnim pristupom definisati: Globalno stanje kvaliteta implementacije pravnih normi koje regulišu proces registracije businessa, identifikacija ključnih problemskih faza procesa registracije, itd

Cijeloukupni izvještaj se sastoji od četiri dijela. Prvi dio opisuje trenutno stanje procesa registracije privrednih društava i samostalnih djelatnosti u kantonu Goražde. Drugi dio se odnosi na zakonodavni okvir za registraciju posla u kantonu Goražde sa posebnim osvrtom na troškove registracije posla. Treći dio obuhvata analizu problema koji usporavaju proces registracije posla u kantonu goražde. Četvrti dio obuhvata glavne uzroke sporosti u procesu registracije i prijedloge za efikasniji rad One-Stop-Shop-a koji će funkcionisati unutar ALDI BRC. Kroz ovaj dokument bit će moguće identifikovati sve one prioritetne aktivnosti i mjere, koje bilo direktno ili indirektno u sprezi sa drugim faktorima, mogu uticati na faktore produktivnosti prilikom osnivanja malih i srednjih preduzeća u Bosansko-podrinjskom kantonu.

Dokument je zamišljen prije svega kao sistemski alat i sredstvo koje je neophodno prije implementacije svih faza koje su planirane kroz projekat ONE STOP SHOP. Njegova funkcijska upotreba najviše će doći do izražaja prilikom implementacije druge projektne faze koja obuhvata razmjenu know how sa svim onim institucijama koje su uključene u pred ili post problematiku registracije preduzeća.

Ovaj dokument predstavlja prezentaciju procesa istraživanja u skladu sa gore pomenutim ugovorom, i nadamo se da će opravdati svoju primarnu funkciju i ulogu.

TREKUTNO STANJE SA PROCESOM REGISTRACIJE POSLA U BPK

01. Jedna od ključnih barijera za dotok direktnih stranih ulaganja i nove investicije u Bosni i Hercegovini jesu administrativne barijere u procesu registracije i otpočinjanja sa radom novonastalih registrovanih poslova u Bosni i Hercegovini.

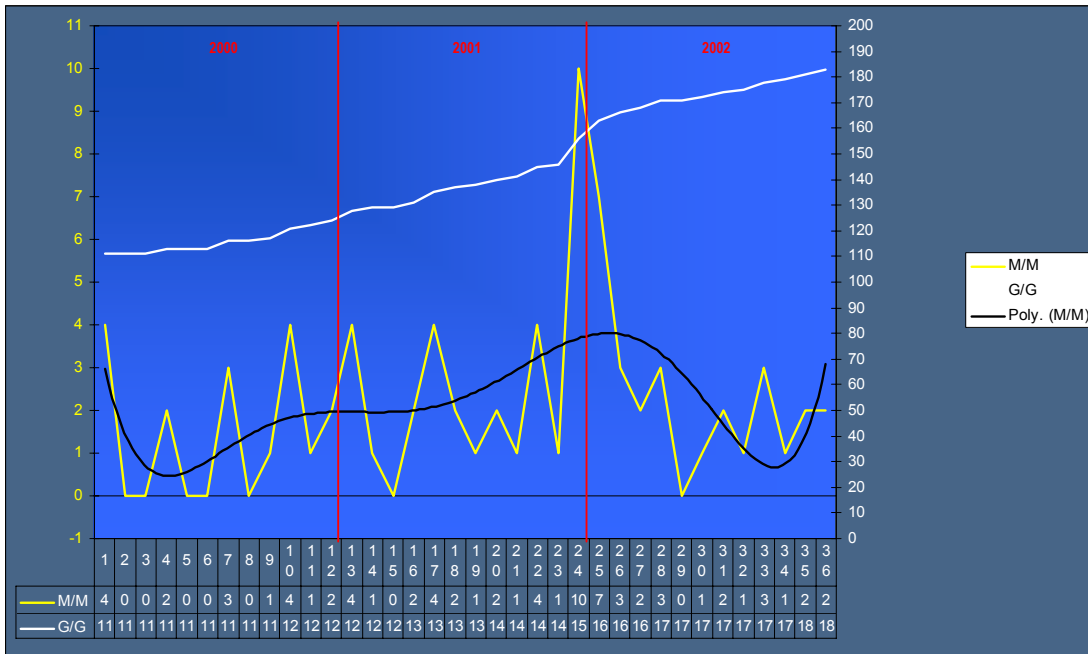
02. Veliki broj institucija kod kojih je neophodno podnijeti zahtjev i dobiti riješenje koje je neophodno za registraciju preduzeća te sporost pri dobivanju riješenja ključne su prepreke u procesima registracije biznisa u Bosni i Hercegovini. Mnogi faktori koji utječu na sporost u registraciji su izvan nadležnosti kantonalnih zakonskih autoriteta (zakoni, podzakonska akta o registraciji, pojedine institucije kod kojih je neophodno dobiti riješenje), dok su neki u direktno vezani za rad kantonalnih institucija (kantonalni sud, općinska odjeljenja za privredu i samostalne djelatnosti).

03. Brzina procesa registracije preduzeća je od izuzetnog značaja za stanje efikasnosti lokalne ekonomije. Svakodnevne promjene u ekonomskom okruženju podstiču poduzetnike da brzo reaguju na promjene. Uviđajući novu poslovnu mogućnost poduzetnici se brzo odlučuju na pokretanje ili proširenje biznisa. Brzina registracije znači vrijeme koje je neophodno poduzetniku da potroši od momenta odluke da se počne baviti određenim biznisom do momenta kada je stekao zakonske uslove za otpočinjanje biznisa. Ako je process registracije i suviše dug (više od 15 dana), može se desiti da poslovna mogućnost zbog koje je poduzetnik odlučio da pokrene biznis propadne u međuvremenu dok je poduzetnik i suviše dugo čekao na neophodna riješenja od nadležnih registracionih tijela.

04. Stanje privrede u cijeloj Bosni i Hercegovini je dosta nezavidno. Proces ekonomskih reformi doveo je do usporavanja rasta cijeloukupne nacionalne ekonomije. U stanju opšte besparice i postojanje prevelikog nekomercijalnog i komercijalnog rizika poduzetnici se teško odlučuju na otpočinjanje bavljenjem vlastitim biznisom. Pa tada kada se i odluče prve probleme ne doživljavaju u radu na svom poslu već u samom procesu registracije posla. Nerijetko se dešava da upravo zbog samog procesa registracije i neophodnog vremena za registraciju, brojni poduzetnici odustaju od plana za otvaranjem vlastitog biznisa.

Privredna društva

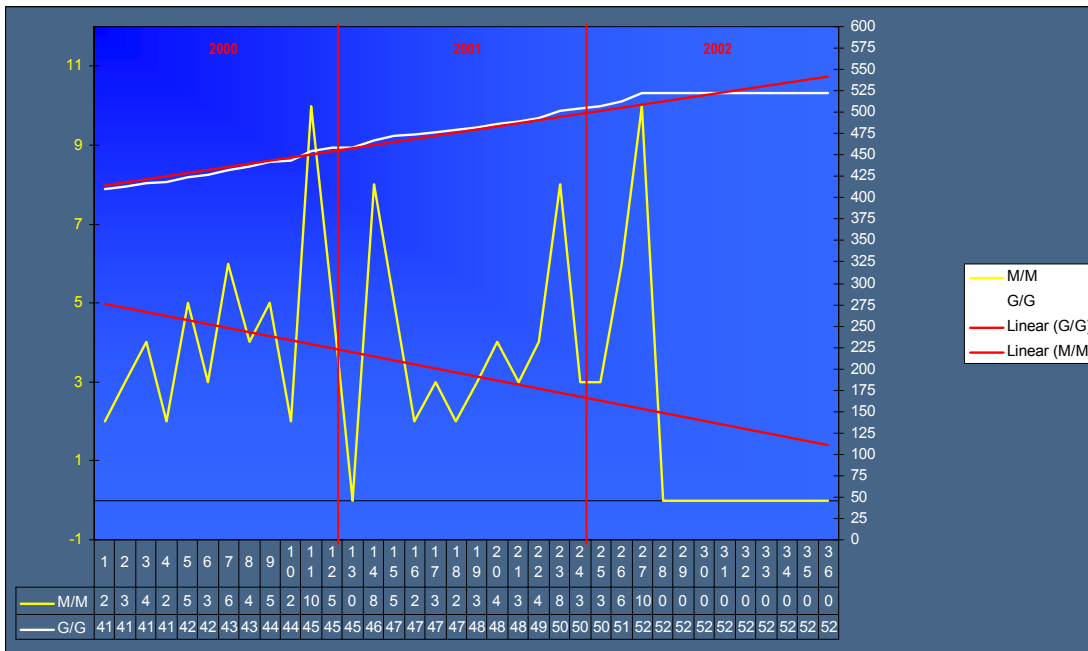
05. Na području kantona Goražde poduzetnici uobičajeno registruju samostalne djelatnosti (u opštinama) i privredna društva – preduzeća (u kantonalnom sudu). Prosječno mjesečno u toku posljedne tri godine na području kantona Goražde se registruju 2 preduzeća Slika 1. Pokazuje mjesečni i godišnji broj novoootvorenih preduzeća na području kantona Goražde. Sva preduzeća su lokalna preduzeća koja imaju sjedište u kantonu BPK. Grafikon uključuje i preregistrovana državna preduzeća koja su se preregistrovala nakon završenog procesa privatizacije za najveći broj preduzeća (većinom kroz završenu malu privatizaciju. Uzimajući to u obzir može se vidjeti trend koji govori o smanjivanju broja novoootvorenih preduzeća na području kantona Goražde koji je započeo krajem 2001. godine. Analiza nije mogla se fokusirati na procese zatvaranja ili umiranja preduzeća prvenstveno zbog brojnih problema koje prate procese stečaja i likvidacije pivrednih društava u BiH kao cijelini. Zbog toga naredna tabela i prikazuje samotrendove u broju novoosnovanih privrednih društava bez da pokazuje trenutn broj preduzeća u kantonu Goražde. Brojne karakteristike u rastu novoosnovanih preduzeća mogu se vidjeti iz grafikona. Visoki sezonski utjecaji (veći broj novoosnovanih u proljeće i jesen), blagi pad broja novoosnovanih nakon 2001. godine samo su neki od parametara trenutnog stanja u tokovima osnivanja preduzeća u kantonu Goražde.

SLIKA 1. Trend broja novootvorenih preduzeća u kantonu Gorazde (2000 – 2002). Izvor Kantonalni sudski registar

Samostalne djelatnosti

06. Na području općine Gorazde od 1996. godine do danas registrovane su ukupno 523 samostalne djelatnosti. Na slici br. 2 prikazane su osnovne informacije o broju novootvorenih samostalnih djelatnosti u protekle tri godine (2000, 2001 i 2002. godina). Gledano u prosjeku svaki mjesec prosječno četiri nove samostalne djelatnosti se registruju u općini Gorazde. Dijelom zbog nedostatka informacija za posljednjih šest mjeseci u 2002. godini uočljiv je trend smanjenja broja novootvorenih samostalnih djelatnosti takođe od kraja 2001. godine.

REGISTRACIJA POSLA – ZAKONSKO OKRUŽENJE

2.1. UVOD

07. Prije analize stavova mikroekonomskih subjekata po pitanju produktivnosti i kvalitete implementacije pravnih normi koje se odnose na proces registracije, u okviru ovog dijela analize pozabavit ćemo se pitanjima zakonskih i podzakonskih akata koje neposredno regulišu procese registracije businessa i koje su neposredni uzročnici trenutne situacija kada je u pitanju problematika takve vrste. Treba napomenuti da su osnovni izvor takvih pravnih normi Službene novine F BiH, koje predstavljaju oficijelan put da bi neka pravna norma zaživjela u formi zakonskog akta.

2.2. PREGLED OSNOVNIH USLOVA ZA REGISTRACIJU POSLA

08. Registrovanje poslovanja je obavezno izvršiti u skladu sa Zakonom. Sve poslove za potrebe registracije bilo koje djelatnosti mogu se obaviti u okviru institucija općina i kantona. Kako je općina Goražde sjedište kantona BPK, sve potrebne radnje vezane za registraciju preduzeća mogu se obaviti unutar općine. Na području općina Foča-Ustikolina i Pale-Prača postoje uslovi za registrovanje samostalne djelatnosti, međutim za registraciju privrednog društva neophodno je preduzeće registrovati u kantonalnom sudu u Goraždu.

09. Inostrana preduzeća, inostrana direktna ulaganja, zajednička ulaganja takođe je moguće registrovati na području kantona s tim da je neophodno pribaviti saglasnosti iz federalnog ministarstva trgovine i ministarstva za vanjsku trgovinu i ekonomske odnose Vijeća ministara BiH.

10. Za sve poslove registracije, preregistracije svi poduzetnici moraju ispoštovati uslove propisane u nekim od slijedećih zakona:

- Zakon o Privrednim društvima (Službene novine F BiH broj 23 od juna 1999 godine)
- Zakon o administrativnim taksama BPK (Službene novine BPK broj 8 od 01.09.1997)
- Uredba o upisu u sudski registar pravnih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost ("Sl.novine Federacije BiH", broj 12/00, 16/00 i 38/00).
- Odluka o standardnoj klasifikaciji djelatnosti Federacije BiH ("Sl.novine Federacije BiH", broj 28/98, 6/98 i 47/98).
- Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine Federacije BiH" broj 8/95 i 9/96)
- Zakon o trgovini ("Službene novine Federacije BiH" broj 2/95)
- Zakon o politici stranih ulaganja ("Službeni glasnik BiH" broj 17/98)
- Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine Federacije BiH" broj 2/95)
- Zakon o postupku upisa pravnih osoba u sudski registar ("Službene novine Federacije BiH" broj 4/2000)
- Zakon o prekršajima kojima se povrjeđuju federalni propisi ("Službene novine Federacije BiH" broj 9/96)
- Zakon o tržišnoj inspekciji ("Službene novine Federacije BiH" broj 2/95)
- Zakon o obrtu ("Službene novine Federacije BiH", broj 58/02)
- Zakon o turističko-ugostiteljskoj djelatnosti ("Službene novine Federacije BiH" broj 29/96)
- Zakon o kontroli kakvoće ("Službene novine Federacije BiH" broj 21/97)
- Zakon o kontroli cijena ("Službene novine Federacije BiH" broj 2/95)

11. Postavlja se pitanje kako i na koji način registrovati posao. Više je aktuelnih problema koji direktno utiču na odluku. Nakon kvalitetne analize sopstvenih mogućnosti dolazi se do zaključka koji će to oblik posla biti presudan za ulaz u sferu ekonomskih odnosa na tržištu roba i kapitala. Postoje dva oblika zakonskog organizovanja a to su Privredna društva /firme, preduzeća/ i samostalne djelatnosti-obrti.

Privredna društva cine:

- Društvo sa ograničenom odgovornošću
- Društvo sa neograničenom solidarnom odgovornošću
- Komanditna društva
- Dionička društva
- Javno preduzeće

Samostalne djelatnosti :

- Samostalna zanatska radnja
- Samostalna trgovinska radnja
- Samostalna ugostiteljska radnja
- Dopunska djelatnost
- Kućna radinost
- Poljoprivredna djelatnost
- Zadruga

2.3. REGISTRACIJA POSLOVNE DJELATNOSTI

2.3.1. Samostalna djelatnost

12. Samostalna djelatnost je najčešći oblik registrovanja poslovne djelatnosti na području kantona Gorazde. Ukoliko je stranka koja želi da obavlja samostalnu djelatnost u radnom odnosu, ne može registrovati samostalnu djelatnost kao osnovno zanimanje, već samo kao dopunsko. Po zakonu o sudskim taksama koji je donijela Skupština BPK Gorazde 1996 godine, takseni obveznici su dužni platiti takse prilikom dobijanja potrebne dokumentacije.

Vrste samostalne djelatnosti

Vrste privrednih djelatnosti	Opis	Mjesto registracije
Samostalna trgovinska radnja	Trgovacke radnje, usluge u prevozu i druge razlicite usluge	Opcina
Samostalna ugostiteljska radnja	Posao u ugostiteljstvu	Opcina
Samostalna zanatska radnja	Posao u zanatstvu, samostalno ili u obliku zadruge	Opcina
Dopunska djelatnost	Posao koji obavljaju lica koja su zaposlena (za obavljanje dopunske djelatnosti nije potreban poseban poslovni prostor)	Opcina
Poljoprivredna djelatnost	Posao u poljoprivredi	Opcina
Kućna radinost	Poslovi koji se mogu obavljati u kući ili stanu.	Opcina

Informacije:

Služba za finansije, privredu i mjesne zajednice Općine Gorazde. Tel: 038/221-002 Tel/fax 038/221-332
E-mail: gorazde@bih.net.ba Kontakt osoba: gospodin Adzem Enver

Koraci za registraciju samostalne djelatnosti

13. Kao sto je naprijed navedeno, samostalne djelatnosti se registruju u nadležnoj općini. U općini Gorazde nadležna je Sluzba za finansije,privredu i mjesne zajednice Općine Gorazde. Zahtjev za izdavanje odobrenja predaje se u kancelariji protokola u Općini Gorazde soba broj:8 kod gospodjice Zlate Budimir. **Odobrenje za obavljanje djelatnosti** izdaje se podnosiocu zahtjeva ako uz zahtjev prilozi trazenu dokumentaciju, odnosno ako ispunjava slijedece uslove:

1. Da je poslovno sposoban (Uvjerenje o poslovnoj sposobnosti) izdaje Centar za socijalni rad općine)
2. Da je gradjanin Federacije BiH i drzavljanin BiH (fotokopija licne karte i Uvjerenje o drzavljanstvu)
3. Ako je zakonom propisano da je za obavljanje određenih djelatnosti potrebna zdravstvena sposobnost, podnosilac zahtjeva je duzan priloziti ljekarsko uvjerenje.
4. Da ima poslovni prostor koji ispunjava minimalne tehnicke uslove (Dokaz od komisije za utvrđivanje minimalno tehnicke opremljenosti poslovnih prostorija)
5. Dokaz da nema zasnovan radni odnos , odnosno , da nema registrovanu trgovinsku, ugostiteljsku ili zanatsku radnju, ukoliko ce se djelatnost obavljati kao osnovno zanimanje.
6. Dokaz o zaposlenju –ukoliko se djelatnost obavlja kao dopunsko zanimanje.
7. Ugovor o zakupu poslovnog prostora (ako nema vlastiti poslovni prostor)
8. Uvjerenje da nije izrecena mjera bezbjednosti zabrane obavljanja djelatn
9. Administrativna taksa na rjesenje o obavljanju djelatnosti cijena je 52,00 KM

14. Zavisno od toga koju vrstu djelatnosti zelite registrovati, bice vam potrebna slijedeca dokumenta:

a) **Za registrovanje SZR, STR, SUR** potrebno je priloziti slijedeca dokumenta.

Zahtjev (ispunjava se u općini, taksa 2,00 KM)
Ovjerena fotokopija osobne iskaznice (MUP Gorazde)
Ljekarsko uvjerenje
Ovjerena kopija diplome (ne starija od sest mjeseci)
Uvjerenje da nije izrecena mjera bezbjednosti zabrane obavljanja djelatnosti (Općinski sud Gorazde)
Ugovor o zakupu poslovnog prostora ili dokaz o vlasnistvu nad imovinom
Upotrebna dozvola za koristenje poslovnog prostora (tehnicki prijem)

Poslije dostavljanja pomenutih dokumenata u roku od cetiri dana nadležna komisija utvrđuje minimalno – tehnicke uslove u objektu i odmah se izdaje rjesenje.

b) **Za registrovanje prevoznicke djelatnosti:**

Zahtjev
Kopija licne karte
Kopija saobracajne dozvole
Kopija vozacke dozvole
Diploma o kvalifikaciji/ potrebno je da je KV vozac
Uvjerenje da nije izrecena mjera bezbjednosti zabrane obavljanja djelatnosti

Za otvaranje auto-skole pored gore navedenog potrebno je dostaviti i.

Kopiju instruktorske dozvole
Odobrenje se izdaje uz saglasnost nadleznog tijela općine Gorazde u MUP-u Gorazde.

15. Za obavljanje taxi prevoza potrebno je zatražiti od nadležnog Ministarstva za privredu licencu na osnovu koje se izdaje Rjesenje od strane Opcinske sluzbe za finansije, privredu i mjesne zajednice.

16. Rjesenje o pored sastavnih dijelova predvidjenih zakonom o upravnom postupku sadrži: ime lica koje otvara obrt, lične podatke lica, sjedište, firmu, djelatnost i naziv obrta. Nadležni općinski organ izdat će rjesenje kojim se odbija izdavanje rjesenja o obavljanju djelatnosti najkasnije u roku od 15 dana od dana uredno podnesenog zahtjeva, ako podnosilac zahtjeva ne ispunjava jedan ili više uslova iz Zakona.

Radnje neophodne nakon završetka procesa registracije

17. Samostalne radnje se registruju kao poreski obveznici na osnovu Rjesenja o odobrenju za rad, kojeg općina prosljedjuje Upravi prihoda. Poreski obveznici – fizicke osobe, placaju odredjenu vrstu poreza zavisno od vrste djelatnosti koju obavljaju :

Porez na promet proizvoda i usluga
Porez na dobit
Porez i doprinosi na platu

18. Svaka samostalna radnja mora imati transakcijski racun u poslovnoj banci. Potrebna dokumentacija: Rjesenje o obavljanju djelatnosti, identifikacijski broj koji se dobija u Statistickom zavodu, kopija licne karte. Prilikom potpisivanja Ugovora za otvaranje transakcijskog racuna, potrebno je imati pecat.

19. Poslodavac se direktno obraca Penzijsko invalidskom i Kantonalnom zavodu za zdravstveno osiguranje i prilaze slijedece dokumente:

Rjesenje o odobrenju za rad od maticne opštine (kopija)
Ovjeran obrazac M11- za prijavu samostalne radnje (moze se kupiti u bilo kojoj knjizari)
Ovjeran obrazac M1A- za prijavu vlasnika samostalne radnje ,kao I za prijavu zaposlenog radnika (moze se kupiti u bilo kojoj knjizari)
Ovjeran Ugovor o radu sa zaposlenim radnikom
Radna knjizica zaposlenog radnika
Licna karta zaposlenog radnika

Troškovi registracije samostalne djelatnosti

1. Zahtjev (ispunjava se u općini)
2. Potvrda o poslovnoj sposobnosti (Centar za socijalni rad, cijena 10 KM)
3. Dokaz o strucnoj spremi
4. Ljekarsko uvjerenje (Dom zdravlja, cijena 50 KM)
5. Dokaz o vlasnistvu (posjedovni list, ugovor o zakupu I sl.)
6. Dokaz da poslovni prostor ispunjava tehnicke I dr.uslove (inspeksijska sluzba)
7. Uvjerenje o drzavljanstvu (maticni ured, 5 KM)
8. Uvjerenje porezne uprave (Porezna uprava, 10 KM)
9. Elektro saglasnost (prema njihovoj tarifi)
10. Komunalna saglasnost , ako je potrebna 50 KM
11. Uvjerenje suda da nije izricana zabrana bavljenja odredjenom djelatnoscu 10 KM
12. Fotokopija licne karte
13. Dokaz o zaposlenju ili penzionisanju (firma u kojoj radite ili PIO)
14. Fotokopija vozacke dozvole, ukoliko se radi o prevoznickoj djelatnosti
15. Izrada pecata 20-80 KM

Isticanje firme

20. Firma je ime pod kojim samostalna radnja posluje. Za svaku istaknutu firmu, obiljezje ili natpis koji oznacava da određeno fizičko ili pravno lice obavlja neku djelatnost, placa se općinska komunalna taksa u godisnjem iznosu I ona varira od općine do općine.

Iz oblasti proizvodnje elektricne energije u mini elektranama	200,00 KM
Iz oblasti trgovine na malo koja se obavlja u kioscima	200,00 KM
Iz oblasti trgovine na malo koja se obavlja u ostalim prodajnim mjestima 300 KM	300,00 KM
Iz oblasti ugostiteljstva / ostali objekti /	500,00 KM
U prevozu robe i putnika	300,00 KM
U prevozu putnika taxi automobilom	100,00 KM
U advokatskoj djelatnosti	300,00 KM
Za bilijar stolove, flipere, automate, pikado, I druga sredstva za igre gdje je dobitak isključivo u broju igara /po jednom komadu/	500,00 KM
Za držanje muzike u živo / dnevno /	20,00 KM

2.3.2. Preduzeće

21. Regstruje se u Kantonalnom sudu Gorazde. Sjedište kantonalnog suda je u Gorazdu Trg branilaca b.b. Potrebna dokumentacija za registraciju privrednog društva je:

22. Prijava registracije Društva registracionom sudu se vrši na obrascima koji su propisani Uredbom o upisu u sudski registar pravnih osoba koje obavljaju privrednu djelatnost ("Sl.novine Federacije BiH", broj 12/00, 16/00 i 38/00).

23. Obrasci se mogu kupiti u većini knjizara (po cijeni do 20,00 KM), a dozvoljeno je korištenje i obrazaca koji su urađeni i popunjeni putem racunara, u formi koja je propisana naprijed navedenom Uredbom. U te obrasce se unose svi podaci koji moraju biti identični sa podacima navedenim u osnivačkom aktu, o čemu se mora voditi racuna, jer, u slučaju neusaglasenosti sa tim podacima Sud ima ovlastenje i da odbaci prijavu kao neurednu.

Osnivački akt / ako je osnivač jedno lice Akt o osnivanju, za više lica Ugovor o osnivanju po Zakonu o privrednim društvima Sl.list F BiH br.23/99/	
Komplet obrazaca za registraciju /Komplet sadrži niz obrazaca- prijave, izjave i sl. Može se kupiti u bilo kojoj knjizari i košta 20 KM. Sud po službenoj dužnosti dostavlja oglas o objavi registracije u Sluzbenim novinama FBiH/	
Dokaz o izvršenoj uplati osnivačkog uloga u novcu – depozit /osnovni kapital D.o.o. s više osnivača iznosi najmanje osnivačem najmanje 2000,00 KM/	10.000,00 KM, a sa jednim
Ovjerena fotokopija diplome i licne karte direktora	
Potvrda od poreske uprave da vlasnik preduzeća nema poreskih obaveza / taksa 10 KM/	
Izjava na sudu da vlasnik nema obaveza prema bankama / ovjera u sudu 8 KM/	
Potvrda o uplati sudske takse i troškova oglašavanja 12,00 KM+10,00 KM za svaku registrovanu djelatnost	
Izrada pečata / 20-50 KM/	
Zahtjev za izdavanje statističkog /identifikacijskog broja u Statističkom zavodu / ovjeriti rješenje o registraciji koji je sud nadležan izdati u zakonskom roku od 7-15 dana i 100 KM uplate/	

U banci u kojoj je otvoren privremeni racun i polozen depozit, otvoriti pravi racun/ ovjerena kopija rjesenja o upisu u sudski registar, potvrda o identifikacijskom broju i licna karta/
Ako je preduzece registrovano za obavljanje vanjsko-trgovinskih poslova,u Carinskoj upravi Gorazde podnijeti zahtjev za dodjeljivanje cariskog broja / ovjereno rjesenje o upisu u sudski registar, rjesenje o identifikacijskom broju, racun u banci i taksu u iznosu od 10 KM/
Podnijeti zahtjev za prijem poslovnog prostora Ministarstvu privrede BPK /nadlezni organ inspekcije/
Prijava radnika u Zavod za mirovisko invalidskog osiguranja i Kantonalni zavod zdravstvenog osiguranja

24. Preduzece mora donijeti Statut u roku odredjenom osnivaackim aktom, a koji ne moze biti duzi od 60 dana od dana upisa u Sudski registar. U pogledu djelatnosti kojom ce se baviti Društvo, potrebno je izvršiti izbor te djelatnosti i istu upisati shodno Odluci o standardnoj klasifikaciji djelatnosti Federacije BiH ("Sl.novine Federacije BiH", broj 28/98, 36/98 i 47/98).

25. Sam dan pocetka poslovanja drustva nije i dan dobijanja rjesenja o registraciji, nego je to dan pocetka rada drustva (npr. dan prvog obavljenog prometa roba ili usluga), sto je veoma vazno jer drustvo ima određene poreske povlastice za pocetak rada. Kao prva godina rada smatra se kalendarska godina u kojoj je drustvo pocelo raditi, tako da su ceste situacije da drustvo pocne raditi krajem decembra, i da mu se to racuna kao prva godina rada u smislu koristenja poreskih povlastica. Postoji posebna grupa obrazaca koja se popunjava prilikom svake slijedece promjene u Društvu, odnosno Društvo je obavezno da izvrši upis svake promjene koja se desi u Društvu (promjena firme, sjedista, osnivaoca, vrijednosti kapitala, odnosima i dr.).

26. Ukoliko je osnivaac preduzeća stranac ili osoba koja boravi u inostranstvu i kapitalom iz inostranstva osniva preduzeće (sva strana ulaganja) mora se prvo obratiti Ministarstvu za vanjsku trgovinu BiH i Federalnom ministarstvu trgovine. Zahtjev podnosi ovlasteni predstavnik za zastupanje preduzeća.

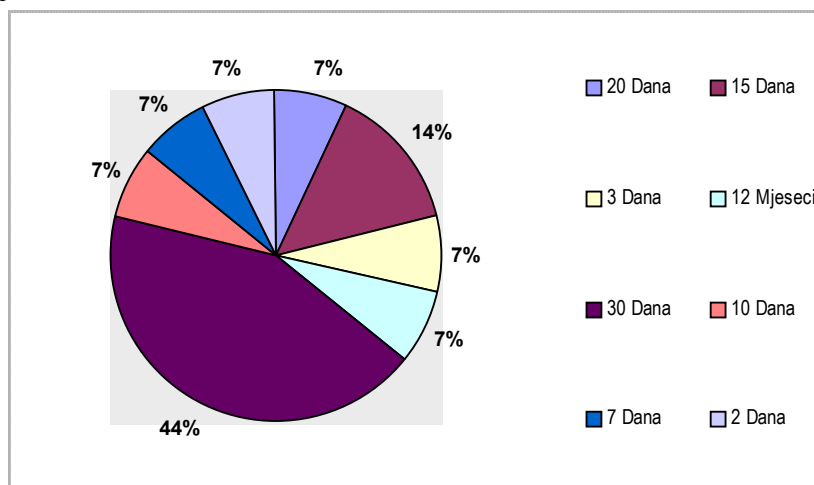
OSNOVNE PREPREKE ZA REGISTRACIJU POSLA

3.1. UVOD

27. U okviru ovog dijela dokumenta prezentirani su stavovi predstavnika poduzetnika sa prostora Bosansko podrinjskog kantona po pitanju kvaliteta ili slabosti pojedinih faza u procesu registracije. ALDI u ovom slučaju ciljano je obuhvatio one privredne subjekte koji su u skorije vrijeme izvršili registraciju ili preregistraciju, a što ujedno znači da su na ovom mjestu publikovana najsvježija iskustva poduzetnika kada je u pitanju problematika registracije posla. Stavovi, mišljenja, sugestije koji su neposredno prikupljeni na mjestu odvijanja poslovnih aktivnosti biti će prikazani u izvornom obliku, tj. kroz onu formu i redoslijed kako je to učinjeno anketnim upitnikom. Što ujedno znači da je svaka mogućnost korekcije ili dodavanja eksternih primjesa u autentičnost datih odgovara isključena. Također, ključni aspekt istraživanja dat je na one sastavne korake procesa registracije koji zbog objektivnih ili subjektivnih okolnosti utiču na produktivnost startanja mikroekonomskih subjekata. Osnovna pretpostavka takve metodološke orijentacije jeste pronalaženje takvih segmenata u procesu registracije koje je uz minimum napora i zalaganja mogu se dovesti na radikalno produktivnije osnove. Osnovni rezultat koji se očekuje od ovog dijela analize upravo je strukturiran u tom kontekstu.

3.2. VRIJEME NEOPHODNO ZA REGISTRACIJU

28. Kriterij vremenske distance od podnošenja zahtjeva za registraciju do kompletiranja sve neophodne dokumentacije, je veoma značajan i interesantan za kategoriju potencijalne preduzetničke populacije. Takva situacija neminovno se odražava na kvalitet poslovanja poduzetnika u nekim prvim fazama koje su u poslovnoj politici i menadžmentu označene kao faza "Novorođenče". Na osnovu ispitivanja poduzetnika koji su u protekle dvije godine registrovali privredno društvo ili samostalnu djelatnost dobivene su informacije o tome koliko je na njihovim slučajevima proteklo vremena od momenta otpočinjanja procesa registracije do momenta završetka procesa. Na osnovu grafikona br. 1 vidljivo je da su 44% trenutnih preduzetnika ovaj proces završavali za vremeski period koji je kroz grafikon označen kao 30 dana. Dvostruko kraći vremenski period zastupljen je sa procentom od 14 %. Ono što je veoma interesantno i što je moguće uočiti na osnovu grafikona br. 1 jeste da je 7 % preduzetnika ovaj proces uspjele okončati za vremenski period od 12 mjeseci. Naravno takva situacija je izrazito neproduktivna, jer je taj vremenski period dovoljan za radikalne promjene tržišne situacija tako da je realno za pretpostaviti da je određen broj preduzetnika odustao od vlastitog biznisa upravo u toj fazi registracije businessa. Sve ostale vremenske vrijednosti koje su predstavljene kroz grafik br. 1 zastupljene su sa procentom od 7%.

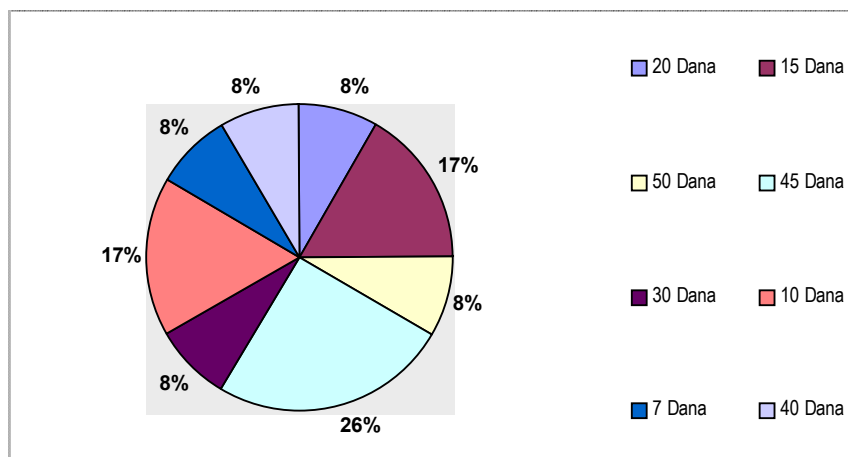
Grafik 1. Vremenska distanca od podnošenja zahtjeva do kompletiranja neophodne dokumentacije

29. U planovima ekonomskih reformi koje se provode u 2003. godini jedan od ključnih ciljeva jeste upravo smanjivanje vremena trajanja procesa registracije sa 30 do 60 dana na maksimalno 15 dana. Skoro 42 % svih poduzetnika su uspjeli registrovati biznis u kantonu Goražde u periodu do 15 dana.

Dobivanje odobrenja za rad

30. U skladu sa zakonskim okvirom poduzetnik u BiH nakon što dobije rješenje za rad mora da pribavi određeni broj saglasnosti i odobrenja kako bi dobio finalno odobrenje za rad u svom registrovanim biznisu. U praksi to znači da poduzetnik iako ima rješenje od nadležne institucije za rad mora da ispuni dodatne uslove kako bi mogao otpočeti sa obavljanjem svoje djelatnosti. Ove saglasnosti su često izuzetno neophodne jer bez njih poduzetnik kako zakonski tako i fizički nije u stanju da otpočne sa svojim poslom. Primjer je da bez određene saglasnosti poduzetnik nije u stanju dobiti odobrenje koje je neophodno kako bi u poslovnom objektu bio obezbjeđen priključak za električnu energiju.

31. Na grafikonu br. 2 prikazan je vremeski raspon između finalnih aktivnosti procesa registracije (izdavanje rjesenja o registraciji) i početnih poslovnih aktivnosti poduzetnika. Sasvim je evidentno da pravna sposobnost poduzetnika ne znači u isto vrijeme i sticanje poslovne sposobnosti koja se obezbjeđuje aktivnostima kao što su otvaranje žiro računa, prijava zavodu za statistiku, dobijanje carinskog broja, prijavljivanje zaposlenih i slično.

Grafik 2. Vremenska distanca od početka registracije do početka konkretnog rada u businessu

32. Vremeski aspekt za takve ili slične aktivnosti (što zavisi od izbora pravne forme preduzeća) prikazan je kroz grafikon br. 2. Preduzetnički sektor Bosansko – podrinjskog kantona na takve aktivnosti najviše je trošio 45 dana. Tačnije rečeno, 26% ispitanih preduzetnika je utrošilo 45 dana da bi steklo i poslovnu sposobnost koje je neophodna za nesmetano funkcionisanje i dejstvo mikroekonomskog subjekta. Međutim 8% ispitanih preduzetnika za taj proces utrošili je 50 dana. Od ostalih relativnih frekvencija bitno je istaći da je 17% ispitanih lica za ovaj proces trošilo 15 dana. Distribucija ostalih pokazatelja prikazana je onako kako slijedi kroz gore prezentirani grafikon.

33. Ono što je sasvim evidentno jeste da se nemože izvući neki generalni zaključak o uzrocima koji su determinisali gore prezentirani raspored frekvencija. Sasvim je evidentno da je upitanju heterogena struktura faktora koja je bilo sama ili u sprezi sa drugim faktorima uzrokovala dato stanje. Takođe nemoguće je prosječno definisati vremeski period koji je potreban mikroekonomskim subjektima da nakon sticanja pravne sposobnosti obezbjede i poslovnu sposobnost.

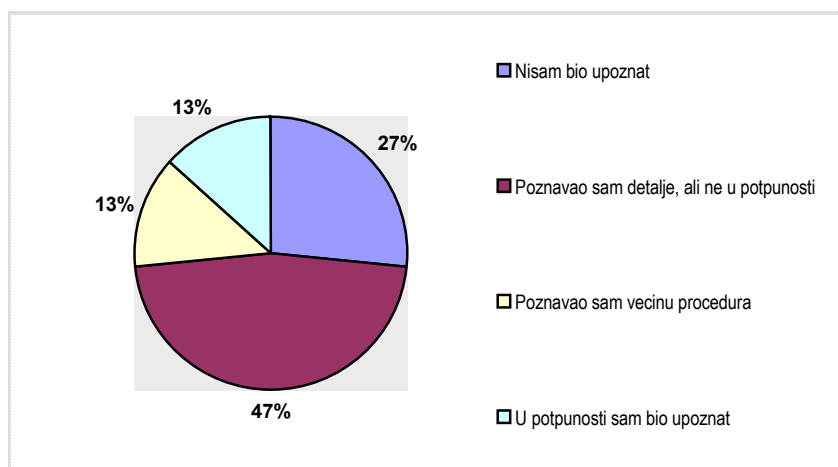
3.3. ZNANJE PODUZETNIKA KAO FAKTOR U PROCESU REGISTRACIJE POSLA

34. Pored funkcionalnog i efikasnog pravnog okvira unutar kojeg poduzetnici obavljaju process registracije privrednog subjekta postoji jos jedna veoma bitna značajka koja utječe na brzinu procesa registracije biznisa. Znanje poduzetnika i njegovo poznavanje pravnog okvira je determinanta koja značajno doprinosi brzini obavljanja procesa registracije biznisa. Pored znanja posjedovanje relevantnih informacija takođe značajno utječe na brzinu procesa registracije biznisa

Nedostatak znanja

35. Da bi neka osoba registrovala biznis mora posjedovati određeno znanje o pravnom sistemu zemlje i njegovim karakteristikama u pogledu zakonskih okvira unutar kojih je dozvoljeno obavljati poslovnu djelatnost. U poglavlju II, dat je precizan okvir unutar kojih poduzetne osobe moraju obavljati posao. Na to ih obavezuje zakon. U Bosni I Hercegovini sve ljude koje žele da se otpočnu baviti vlastitim biznisom možemo razvrstati po tome koliko znaju suštinu procesa registracije biznisa. O koracima u procesima registracije biznisa se ne uči kroz formalno obrazovanje ni na ekonomski a čak ni na pravnim školama. Registracija biznisa je materija koja se uči kroz rad – tokom procesa registracije vlastitog biznisa najčešće. Pored advokatskih kancelarija poduzetnici nemaju druge institucije kojoj se mogu obratiti ako žele da saznaju više informacija o načinima registracije vlastitog biznisa.

36. Zbog toga osobe koje registruju vlastiti biznis najčešće imaju samo djelimično znanje o procedurama registracije biznisa. Dodatni razlog koji sprječava da process registracije postane opšte poznat i jednostavan process jeste česta promjena nadležnosti određenih institucija koje bi trebale biti nadležne za odobravanje specifičnih odobrenja ili davanje mišljenja koja su neophodna kako bi se preduzeće registrovalo i dobilo odobrenje za rad. Naredni grafikon pokazuje kako poduzetnici u goraždanskom kantonu poznaju process registracije prije nego što su I stvarno otpočeli sa registrovanjem biznisa.

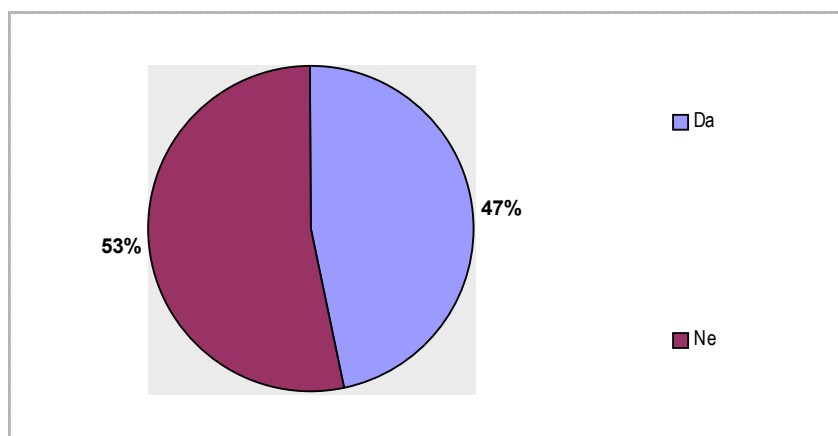
Grafik 3. Aspekt poznavanja svih procedura registracije preduzeća

37. Na grafikonu br. 3 je prikazano raspolaganje preduzetničke populacije sa svim potrebnim informacijama koje se odnose na procedure prilikom registracije preduzeća. Kao što je vidljivo na osnovu gore prezentiranih pokazatelja najmanji je procenat onih preduzetnika koji su u potpunosti bili upoznati sa svim procedurama koji neminovno prate proces registracije. Tačnije rečeno, samo 13% ispitanih lica u potpunosti je bilo upoznati sa svim procedurama i njihovim karakteristikama sa kojima su opterećeni procesi registracije preduzeća. Nasuprot takvom pokazatelju, više od 2 puta je bilo onih ispitanih poduzetnika koji nisu uopšte bili upoznati sa postupcima registracije preduzeća. Tačnije u pitanju je procenat od 27%. Većinu procedura, ali u samo teorijskom smislu poznavalo je 13% ispitanih lica, dok je djelimično bilo poznato sa 47%.

Nedostatak informacija

38. Da bi mogli uspješno obaviti bilo kakvu operaciju morate posjedovati osnovno znanje o tome kako i zbog čega treba nešto raditi te posjedovati osnovne informacije o tome kako i na koji način realizovati konkretne aktivnosti. Tokom procesa registracije biznisa jedna vrlo bitna karakteristika koja usporava sam process jeste nedostatak preciznih i tačnih informacija o tehničkim detaljima procesa registracije preduzeća. Takođe evidentan je nedostatak procesa organizacije pružanja “svih informacija na jednom jestu”, a što bi u mnogome skratilo vrijeme koji preduzetnici ulažu i troše prilikom procesa registracije.

39. Brojne informacije poduzetnici neposjeduju kada se otpočne sa procesom registracije. Nažalost uglanom to spoznaju kada obave prve korake u procesu. Koliko koštaju pojedine takse i jednokratne naknade, zahtjevi da izdavanje saglasnosti, obrasci neophodni za podnošenje zahtjeva za registraciju samo su primjeri nedostatka tačnih i preciznih informacija koje bi trebale biti na raspolaganju poduzetniku prilikom otpočinjanja procesa registracije. Naredni grafikon prikazuje koliko poduzetnici uopšte poznaju troškove koji proističu iz procesa registracije privredne djelatnosti.

Grafik 4. Aspekt poznavanja svih troškova registracije preduzeća

40. Kao što je vidljivo na osnovu gore prezentiranih pokazatelja opet je veći broj onih koji nisu bili upoznati sa strukturom i visinom troškova koji prate proces registracije preduzeća. Tačnije rečeno, taj broj zastupljen je sa relativnom frekvencijom od od 53 %.

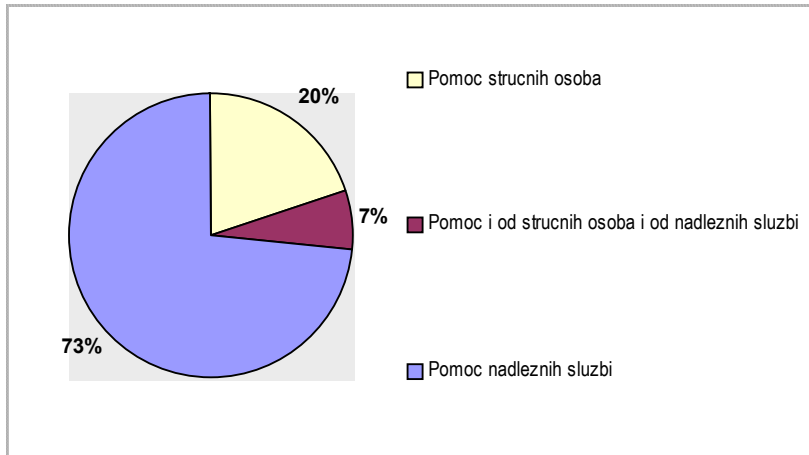
41. S druge strane apsolutna frekvencija od 47 % oslikava onaj broj onih ispitanih lica koja su bila upoznata sa troškovima koji prate proces registracije. Što znači da je taj dio ispitanih lica bio u stanju da napravi kvalitetan plan odliva novca koji će biti terećen na konto troškova registracije preduzeća. Razlozi koji su pomenuti komentar za predhodno prezentirani grafikon br. 3, sasvim sigurno važe i za grafikon br. 4, međutim ono što je evidentno jeste da bi raspolaganje sa informacijama o troškovima koji prate registraciju u mnogome spriječilo da one poslovne ideje za koje preduzetnici nisu uvjereni da su dovoljno kvalitetne i koje po svim ekonomskim standardima nemogu biti samoodržive, uopšte ne zažive. Na taj način bi u izvjesnom smislu izbjegli probleme sive ekonomije sa kojima se suočava Bosansko-podrinjski kanton, a koja predstavlja neloyalnu konkurenciju za one businessse koji su izgrađeni na zdravim ekonomskim temeljima.

42. Nedostatak informacija sa kojima se suočavaju poduzetnici predstavlja problem koji dodano usložnjava i usporava proceduru registracije preduzeća. Primjer poznavanja finansijskih troškova to slikovito pokazuje. Drugi primjeri kao što su poznavanje procedura, redoslijeda, koraka pokazuju isti ili čak veći spepen nepoznavanja relevantnih informacija.

3.4. STRUČNA POMOĆ KAO FAKTOR U PROCESU REGISTRACIJE POSLA

43. U Bosni i Hercegovini je veoma teško registrovati djelatnost bez određene vrste stručne pomoći. U BiH stručnu asistenciju poduzetnik može dobiti od 1. Specijaliziranih institucija (advokatske kancelarije, institucije za pružanje poslovnih usluga), i 2. Službenika nadležnih državnih institucija za poslove registracije. Kako cijena koštanja advokatskih usluga veoma visoka, a traženje stručnih usluga od institucija koje pružaju poslovne usluge nerazvijena u BiH poduzetnici najčešće stručnu pomoć traže od nadležnih službenika za poslove registracije. Kako pokazuje naredni grafikon 1/4 poduzetnika stručnu pomoć prilikom registracije dobivaju od stručnih osoba izvan državnog sistema dok 3/4 poduzetnika stručnu pomoć dobivaju isključivo od nadležnih državnih službenika ((grafikon 5)

Grafik 5. Vrsta stručne asistencije

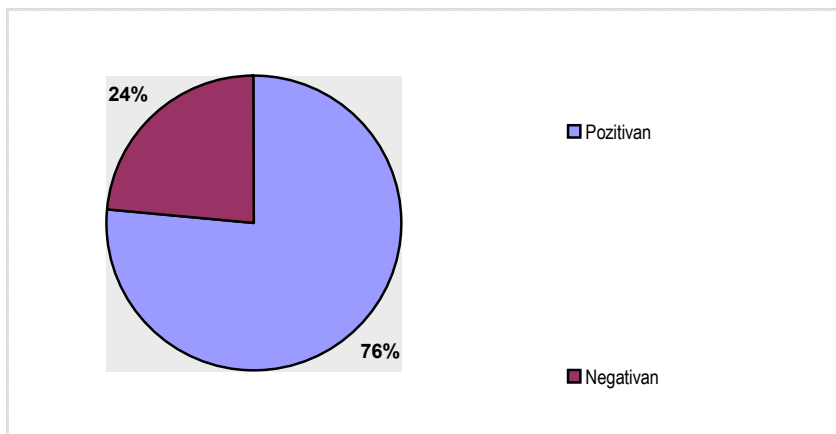
44. Stručna asistencija prilikom registracije preduzeća je jedna vrsta usluge koja na području Bosansko podrinjskog kantona ima izuzetno visoku potražnju, koja posmatrano iz vremenske perspektive pokazuje karakteristike linearnog trenda. 20 % ispitanih lica zatražilo je stručnu pomoć prilikom rješavanja pojedinih procedura koje prate proces registracije businessa. Naravno takva situacija umnogome utiče na ranije pominjanu strukturu fiksnih troškova kojima su u prvobitnim fazama opterećeni potencijalni preduzetnici. Kombinaciju stručnih asistencija u kontekstu stručna nadležna služba s jedne strane, i eksterni konsultant s druge strane koristilo je 7 % ispitanih lica. Tok korištenja takvih konsultacija u najvećem broju slučajeva išao je prije svega od nadležnih službi do eksternog konsultanta. Naravno to neminovno ukazuje da je problem nedostaka informacija jedan od ključnih problema kojima su opterećene procedure registracije businessa u Bosansko-podrinjskom kantonu. Treba napomenuti da je za 73 % ispitanih lica obim primljenih informacija od strane stručnih službi koje se bave poslovima registracije bio više nego dovoljan, a što ujedno znači da je takva situacija spriječila angažovanje eksternih konsultanata za pojašnjenje pojedinih stavki u procedurama registracije businessa.

3.5. ADMINISTRATIVNI UTJECAJI NA BRZINU PROCESA REGISTRACIJE

45. Bez obzira na funkcionalnost zakonskog okvira značajan utjecaj na efikasnost procesa registracije imaju službenici nadležni za obavljanje poslova registracije. Što je izraženiji birokratski način rada i što više birokratija zauzima prvenstvo nad funkcionalnošću to je proces registracije sporiji.

46. Zahvaljujući svom položaju, veličini i funkcionalnosti sistema BPK Goražde ima uspostavljene vladine sisteme za registraciju koji mogu zadovoljiti znatno veći obim poslova oko registracije biznisa nego što to trenutno obavljaju. Na taj način kanton BPK se značajno razlikuje od drugih dijelova BiH. Administracija značajno ne utječe na sporost u procesu registracije u odnosu na druge dijelove BiH (Npr. Naše susjedne opštine u RS u kojima poduzetnici samo radi kontakta moraju putovati preko 150 km da bi podnijeli određeni zahtjev nadležnoj instituciji koja obavlja poslove registracije preduzeća.

Grafik 6. Stav prema radu nadležnih službi

47. Globalni stav prema kvalitetu pruženih usluga koje su implementirane kroz procedure registracije businessa iskazane su kroz grafikon br. 76 % ispitanih lica smatra da je kvalitet pruženih usluga nadležnih službi na nivou koji se u izvjesnom smislu može povezati sa kvalitetom, dok 24 % ispitanih lica ima potpuno suprotno izgrađeno mišljenje u odnosu na takav kontekst.

PREPORUKE ZA RAD ONE-STOP-SHOP

48. Osnovni cilj ove analize jeste identifikacija ključnih prepreka koje usporavaju process registracije privrednih djelatnosti na području kantona Goražde. U okviru projekta u kojem se realizirala izrade ove studije usvojen je finalni cilj. Uspostavljanje One-stop-Shopa koji bi poduzetnicima u kantonu Goražde pružio mogućnost za brzu i efikasniju registraciju biznisa na području kantona Goražde.

49. ALDI tokom realizacije ove analize nije uzimao u obzir barijere koje su prouzrokovane nedovoljno efikasnim zakonskim okvirom i neprilagođenim procedurama koje su detaljno elaborirane u FIAS studiji o administrativnim barijerama za ulaganje u BiH. To je okvir na kojem trenutno rade institucije na nivou države BiH i predstavnika međunarodne zajednice. Naša analiza je usmjerena ka identifikaciji lokalnih problema koji će bez obzira na zakonski okvir djelovati usporavajuće na process registracije preduzeća.

Faktori koji utiču na dužinu procesa registracije

50. Toko jednomjesečnog rada na analizi procesa registracije preduzeća ALDI je ustanovio da u kantonu Goražde postoje dvije osnovne vremenske komponente u okviru kojih dolazi do zastoja u procesu registracije biznisa. To su vrijeme od momenta otpočinjanja procesa registracije i vrijeme od momenta dobivanja rješenja za rad i vremena dobivanja odobrenja za rad biznisa.

51. U okviru obiju vremenskih komponenti postoje faktori koji usporavaju procese registracije i u kojima ALDI One-Stop-Shop može značajno doprinijeti na smanjivanju neophodnog vremena za obavljanje poslova registracije biznisa. To su:

- Nepostojanje dovoljne stručnosti poduzetnika o suštini procesa registracije privredne djelatnosti;
- Neinformisanost poduzetnika o tačnim i preciznim uslovima i koracima u procesu registracije samostalne djelatnosti i privrednog društva;
- Neefikasna stručna pomoć koju poduzetnici trebaju a koja može biti ključni factor za smanjivanje vremena neophodnog za registraciju biznisa u kantonu Goražde;
- Funkcionalniji rad nadležnih službenika tokom realizacije zahtjeva poduzetnika za registraciju poslovne djelatnosti

52. Ovo su ključni faktori koji su rangirani po prioritetu koji usporavaju poduzetnike tokom procesa registracije. Kao što je ranije navedeno ovi faktori usporavaju process registracije od 1 do četiri puta u odnosu na vrijeme koje je propisano zakonom.

Djelovanje One-Stop-Shop

53. U narednim mjesecima u okviru ALDI BRC planirano je uspostavljanje sistema koji bi poduzetnicima u kantonu Goražde omogućio bržu i efikasniju registraciju biznisa. Osnovni elementi rada sistema bi se zasnivali na smanjivanju ranije navedenih faktora koji stvarno utječu na process registracije.

54. U okviru povećanja stručnosti potencijalnih poduzetnika neophodno je obezbijediti da svaki od poduzetnika koji planira registrovati svoj biznis može dobiti savjet na mjestu na kojem će steći uvid u suštinu i sadržaj procesa registracije biznisa u kantonu Goražde. Iako zvučoi nelogično mnogi poduzetnici nisu shvatili suštinu i značaj registracije i pod registracijom podrazumijevaju pokoravanje zakonima koji služe isključivo da spriječavaju rast i razvoj posla.

55. **U okviru oblasti pružanja relevantnih informacija** neophodno je obezbijediti alate koji će poduzetnicima omogućiti da:

- a. Precizno isplaniraju sve troškove vezane za registraciju svog posla;
- b. Prezizno isplaniraju neophodne korake po najoptimalnijem redoslijedu registracije;
- c. Odaberu najoptimalniju registraciju I donesu odluke koje će omogućavati efikasan rast i razvoj biznisa (odluke, statuti, pravilnici).

56. Korištenjem dobre prakse, rezultata ove studije omogućće se poduzetnicima da u momentu prije nego što su otpočeli process registracije detaljno se upoznaju sa stvarnom informacijama koje su od vitalnog interesa za efikasan završetak registracije biznisa.

57. **Pružanje stručnih usluga.** Samim tim što će ALDI BRC otvoriti One-stop-Shop za registraciju biznisa stvaraju se uslovi za efikasnije korištenje specijaliziranih usluga u oblasti registracije biznisa. Korištenjem dobre prakse drugih već postojećih One-stop-Shopova, znanja i kapaciteta ALDI Poslovnog Centra stvoriće se uslovi da poduzetnici na jednom mjestu dobiju sve neophodne informacije i koriste sve potrebne usluge kako bi efikasno završili process registracije.

58. Ostale aktivnosti kao što su organizovanje seminara za uposlenike u nadležnim službama može se unaprijediti rad činovnika koji su odgovorni za obavljanje poslova registracije u nadležnim registrima. Kako je upravo u toku reforma procesa administriranja poslova registracije biznisa u BiH vjerovatno je da će se brojne radionice održavati u skladu sa usvojenim reformama. Cilj ALDI One-stop-Shopa će u međuvremenu biti da stvori uslove za svrsishodno publikovanje javnih informacija sa kojima raspolažu kako kantonalni sudski registar tako i nadležne općinske institucije te da sa tim informacijama upoznaje građane, poslovni I javni sektor u kantonu Goražde.

ALDI
AGENCY FOR LOCAL DEVELOPMENT
INITIATIVES

AGENCY FOR LOCAL DEVELOPMENT INITIATIVES
OFFICE
Panorama b.b. Goražde, BH 73 000

Goražde telephone number:

+387 (0)38 227 850

Goražde fax:

+0387 (0)38 228 594

Info e-mail:

info@aldi.ba

Contact e-mail:

aldi@aldi.ba

Internet:

<http://www.aldi.ba>